Financiële prestaties van de **distributienetbeheerders** van **elektriciteit** en **aardgas** in **België**

(periode 2014-2022)

© AdobeStock.com

economie

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

.be

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50 — 1210 Brussel

Ondernemingsnr.: 0314.595.348

- 0800 120 33 (gratis nummer)
- FODEconomie
- @fodeconomie
- linkedin.com/company/fod-economie (tweetalige pagina)
- instagram.com/fodeconomie
- youtube.com/user/FODEconomie
- economie.fgov.be

Verantwoordelijke uitgever:
Regis Massant
Voorzitter a.i. van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50 — 1210 Brussel

Internetversie

304-23

Inhoudsopgave

Inleiding....4

1. Distributienetbeheerders voor elektriciteit en aardgas in België....4
2. Analyse van de financiële resultaten van distributienetbeheerders....5
   - 2.1. Algemeen....5
   - 2.2. Tariefmethodologie....6
   - 2.3. Evolutie van de bedrijfskosten en vergelijking met het verloop van de bedrijfsopbrengsten....8
   - 2.4. Evolutie van de bedrijfsopbrengsten, het resultaat na belasting en de ondernemingsmarge....9
   - 2.5. Verhouding van de dividenden ten opzichte van het resultaat na belasting (dividenduitkeringsgraad) en dividenden ten overstaan van de bedrijfsopbrengsten 12

Conclusie 15

Lijst van grafieken

Grafiek 1. Verloop van de bedrijfskosten en de bedrijfsopbrengsten 9

Grafiek 2. Evolutie van de bedrijfsopbrengsten en de ondernemingsmarge.... 12

Grafiek 3. Dividenden ten overstaan van het resultaat na belastingen (dividenduitkeringsgraad) 15

Lijst van tabellen

Tabel 1. Spelers op de elektriciteits- en gasmarkt in België....5

Tabel 2. Evolutie van de bedrijfsopbrengsten, het resultaat na belasting en de ondernemingsmarge 11

Tabel 3. Verhouding van de dividenden ten opzichte van het resultaat na belasting (dividenduitkeringsgraad) en dividenden ten overstaan van de bedrijfsopbrengsten 14

Inleiding

Het Prijzenobservatorium van de FOD Economie heeft in zijn jaarverslag 2019 aandacht besteed aan de financiële prestaties van de distributienetbeheerders (DNB's) in België. Uit de financiële analyse van de jaarrekeningen bleek dat, na verrekening van alle operationele en financiële kosten en opbrengsten en na belastingen, de distributienetbeheerders in België, tussen 2014 en 2018, een gezamenlijke jaarlijkse winst realiseerden van gemiddeld 446 miljoen euro Die winst resulteerde in een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge[1] van 8,9 %, wat beduidend hoger was dan de marge van een aantal (min of meer) vergelijkbare benchmarksectoren. Van het resultaat na belasting werd, tussen 2014 en 2018, jaarlijks gemiddeld 92 % (ofwel 409 miljoen euro) uitgekeerd aan de aandeelhouders (veelal steden en gemeenten) in de vorm van dividenden.

In deze actualisatie, die de periode 2014-2022 beslaat, wordt nagegaan hoe de rendabiliteit van de distributienetbeheerders na 2018 is geëvolueerd. Blijven het winstniveau en de ondernemingsmarge hoog? Wordt nog steeds een belangrijk deel van de winst uitgekeerd aan de aandeelhouders?

1. Distributienetbeheerders voor elektriciteit en aardgas in België

Distributienetbeheerders zijn "opdrachthoudende verenigingen" met rechtspersoonlijkheid ofwel intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (de vroegere intercommunales) waarbij verschillende gemeenten (of steden) samenwerken op het vlak van energieverdeling. Naast andere activiteiten[2] bouwen, beheren en onderhouden deze verenigingen het distributienet (van kabels en leidingen) voor elektriciteit en aardgas op hun grondgebied, en vervoeren op vraag van de energieleverancier de energie tot bij de eindgebruiker. Voor deze dienstverlening betaalt de eindgebruiker distributiekosten. Voor het transport van elektriciteit (via het transmissie- of hoogspanningsnet) en van aardgas tot bij de DNB, betaalt de eindgebruiker bijkomend transportkosten[3]. Beide kosten vallen onder de netkosten (nettarieven) van de energiefactuur van de eindgebruiker. Onder die nettarieven vallen ook de kosten voor onder meer data- en systeembeheer, de openbare dienstverplichtingen (waaronder de openbare verlichting, de aankoop groene stroomcertificaten of certificaten voor warmte-krachtkoppeling), de plaatsing van budgetmeters of vermogensbegrenzers.

Vlaanderen telt tien distributienetbeheerders in 2023 (Gaselwest, Fluvius Antwerpen, Fluvius Limburg, Fluvius West, Provinciale Brabantse Energiemaatschappij, IMEWO, INTERGEM, IVERLEK, IVEKA en Sibelgas)[4], Wallonië vijf (Ores Assets, RESA, AIEG, AIESH, Réseau d'Energies de Wavre) en Brussel één (Sibelga). Die distributienetbeheerders bestrijken elk een bepaald gebied in België waarbinnen ze opereren als een natuurlijke regionale monopolist. De dagelijkse (operationele) activiteiten van de DNB's in Vlaanderen worden uitgevoerd door een werkmaatschappij, met name Fluvius System Operator, ontstaan in 2018 uit de fusie tussen Eandis en Infrax. In Wallonië maakt enkel de distributienetbeheerder Ores Assets gebruik van een werkmaatschappij (namelijk Ores SCRL). De overige DNB's, zowel in Wallonië als in Brussel, staan zelf in voor het dagelijks (operationeel) beheer. Elia Transmission Belgium (voor elektriciteit) en Fluxys Belgium (voor aardgas) treden op als transportnetbeheerder en staan in voor het transport van elektriciteit en aardgas tot bij de DNB. De Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit

[1] Berekening: resultaat na belastingen/bedrijfsopbrengsten x 100.

[2] Deze andere activiteiten, die kunnen verschillen van DNB tot DNB, kunnen onder meer slaan op het beheer van kabel-tv infrastructuur, rioleringsactiviteiten, en andere taken.

[3] Finaal valt de transportkost ten gunste van de transportnetbeheerder.

[4] In de gemeente Baarle-Hertog opereert het Nederlandse Enexis BV als distributienetbeheerder voor aardgas. Enexis is een van de zes regionale netbeheerders in Nederland met als belangrijkste taak het aanleggen en onderhouden van het gas- en elektriciteitsnet en het transport van elektriciteit en aardgas naar de eindgebruiker.

en het Gas (CREG) fungeert als federale regulator van de transportnetbeheerders terwijl de VREG, CWaPE en Brugel ageren als gewestelijke regulatoren[5] van de distributienetbeheerders.

Het distributienetbeheer van elektriciteit en aardgas is een zeer kapitaalintensieve activiteit. In 2022 bestond 85,4 % van de gezamenlijke activa van de distributienetbeheerders in België uit investeringen in materiële vaste activa (waaronder kabels voor elektriciteit en leidingen voor aardgas). Die investeringen hebben een zeer lange economische levensduur. De financiering van de activa gebeurt door schulden (55,0 % van de gezamenlijke passiva, voornamelijk bestaande uit financiële schulden/bankschulden op lange termijn) en eigen middelen (44,2 %). De aandeelhouders van de distributienetbeheerders zijn finaal steeds steden of gemeenten (ofwel direct ofwel indirect via financiering-intercommunales). In Vlaanderen (met uitzondering van Sibelgas) ageren de steden en gemeenten als directe aandeelhouders, in Brussel opereert een financierings-intercommunale als directe aandeelhouder namens de 19 gemeenten. In Wallonië vallen de grotere distributienetbeheerders (2 van de 5) ook onder het directe aandeelhouderschap van financierings-intercommunales terwijl de kleinere (3 van de 5) onder de directe bevoegdheid van de steden of gemeenten ressorteren.

Tabel 1. Spelers op de elektriciteits- en gasmarkt in België

	Vlaanderen	**Wallonië**	**Brussel**
Producenten/verdelers	Engie, Luminus, Eneco, …		
Federale regulator transport	CREG		
Transportnetbeheerders	Elia Transmission Belgium (elektriciteit) en Fluxys Belgium (aardgas)		
Gewestelijke regulatoren distributie	VREG	CWaPE	Brugel
Distributienetbeheerders	Gaselwest, Fluvius Antwerpen, Fluvius Limburg, PBE, IMEWO, IVEKA, INTERGEM, IVERLEK, Sibelgas, Fluvius West	ORES Assets, RESA, Réseau d'Energies de Wavre, AIESH, AIEG	SIBELGA
Werkmaatschappijen voor DNB's	Fluvius System Operator	ORES SCRL (a)	
Eindgebruikers	Gezinnen, bedrijven, organisaties, overheid, …		

(a) ORES SCRL treedt enkel voor Ores Assets op als werkmaatschappij.
Bron: VREG, CWaPE, Brugel.

2. Analyse van de financiële resultaten van distributienetbeheerders

2.1. Algemeen

De analyse van de resultaten is gebaseerd op financiële gegevens uit de jaarrekeningen van de distributienetbeheerders (met uitzondering van Enexis BV), neergelegd bij de balanscentrale van de Nationale bank van België. Bij de interpretatie moet met een aantal zaken rekening gehouden worden. Zo slaan de financiële gegevens niet steeds alleen op de distributie van elektriciteit en aardgas naar de eindgebruiker toe. Een aantal DNB's (in Vlaanderen) staat eveneens in voor riolering en kabel- en tv-infrastructuur. Anderen bieden dan weer "nevendiensten" aan zoals onder meer warmtenetten, energiediensten voor lokale besturen of andere activiteiten. In Wallonië

[5] De gewestelijke regulatoren zijn eveneens verantwoordelijk voor het technisch toezicht op plaatselijke vervoernetten (30-70 kV).

concentreren enkele DNB's zich enkel en alleen op de distributie van elektriciteit. Niettegenstaande dit gegeven, vertegenwoordigt de distributie van elektriciteit en aardgas een zeer groot gedeelte van de gezamenlijke bedrijfsopbrengsten van de DNB's (96 % in 2021, laatst beschikbaar cijfer). Het onderzoek beslaat de periode 2014-2022[6], een periode waarin de CREG in 2014[7] optrad als federaal regulator voor alle distributienetbeheerders in België en de VREG, CWaPE en Brugel, vanaf 2015, als gewestelijke regulatoren voor de DNB's in hun gewest. Daar waar de CREG in 2014 één enkele tariefmethodologie hanteerde voor alle DNB's in België, paste elke gewestelijke regulator vanaf 2015 zijn eigen tariefmethodologie toe, methodologieën die de volgende jaren ook nog verder evolueerden. Dit alles bemoeilijkt de beoordeling en de vergelijking van de financiële prestaties van de DNB's temeer daar ook verdere verbeteringen in de bedrijfsvoering inzake kwaliteit en efficiëntie een invloed hebben op het resultaat.

Fluvius System Operator in Vlaanderen en Ores SCRL in Wallonië zijn niet in de analyse opgenomen daar zij opereren als werkmaatschappijen voor de DNB's en in die hoedanigheid in principe geen winst of verlies rapporteren. Ook de transportnetoperatoren die instaan voor de transmissie van elektriciteit (Elia Transmission Belgium) en het transport van gas (Fluxys Belgium) tot bij de DNB's, komen in deze analyse niet aan bod. In verhouding tot de gezamenlijke bedrijfsopbrengsten van alle DNB's in België (4,8 miljard euro in 2022), had de grootste DNB in 2022 een gewicht van 23,8 %, de top drie 43,2 %. In Wallonië en Vlaanderen had de grootste DNB een gewicht van respectievelijk 68,9 % en 17,1 %. In Brussel opereert slechts één DNB. In Wallonië en Brussel neigen de resultaten van de sector bijgevolg naar die van de speler met het grootste gewicht in het gewest.

2.2. Tariefmethodologie

Distributienetbeheerders bekleden, zoals reeds aangehaald, een natuurlijke positie als monopolist in het gebied waarin zij opereren. Om te vermijden dat deze situatie eventueel zou leiden tot excessen op het vlak van de tarieven, worden zij door de regionale toezichthouders onderworpen aan economische regulering. Deze regulering speelt zich voornamelijk af op het vlak van de inkomsten die maximaal mogen ontvangen worden via de inning van de nettarieven. Het maximale bedrag van deze inkomsten, oftewel het toegelaten inkomen, wordt berekend aan de hand van een tariefmethodologie. Het toegelaten inkomen vormt aldus de basis voor de bepaling van de distributie- en transportnettarieven voor elektriciteit en aardgas.

De tariefmethodologie legt vast hoe de DNB's vergoed worden voor hun diensten en aangezet worden tot een efficiënte en kwaliteitsvolle bedrijfsvoering. Op de verschillende tariefmethodologieën die de VREG (voor de periode 2021-2024), CWaPE (voor de periode 2019-2023) en Brugel (voor de periode 2020-2024) hanteren voor het berekenen van het toegelaten inkomen, wordt in deze analyse niet verder in detail ingegaan, ook al omdat deze methodieken tussen 2014 en 2022 periodiek werden aangepast. In het algemeen converteren de drie tariefmethodologieën de geschatte endogene/beheersbare/controleerbare kosten (weliswaar geplafonneerd tot een zeker bedrag) en exogene/niet-beheersbare/niet-controleerbare kosten

[6] De financiële data over de jaren 2014-2018 in de huidige analyse kunnen licht verschillen van de data 2014-2018 opgenomen in de analyse van 2019. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat Infrax West in 2020 werd omgevormd naar Fluvius West. Verder fuseerden twee distributienetbeheerders (IMEA en IVEG) en één teledistributeur (INTEGAN) in 2019 onder de vlag van Fluvius Antwerpen. In de analyse van 2019 werden zowel IMEA, IVEG als Fluvius Antwerpen nog apart verrekend, in de huidige analyse werden enkel de cijfers van het "geconsolideerde" Fluvius Antwerpen opgenomen.

[7] In de geanalyseerde periode 2014-2022 is 2014 een atypisch jaar. In dat jaar trad de CREG voor het laatst op als nationale/federale regulator voor alle DNB's in België. Om de VREG, CWaPE en Brugel, als nieuwe gewestelijke regulatoren, de mogelijkheid te bieden om een tariefmethodologie uit te werken voor 2015 en de volgende jaren, werden de distributietarieven, op vraag van de DNB's, in 2012 door de CREG bevroren voor de jaren 2013 en 2014. Voor Vlaanderen had dit onder meer tot gevolg dat een deel van de kosten in 2014 (die significant waren ten gevolge van de aankoop van groene stroomcertificaten) geparkeerd werden onder de overlopende rekeningen waardoor ze dat jaar niet verschenen in de bedrijfskosten. Dit leidde veelal tot een onderschatting van die kosten, een situatie die de volgende jaren weliswaar werd rechtgezet.

(volledig) naar een toegelaten inkomen (bedrijfsopbrengsten)[8]. Andere kosten zoals bijvoorbeeld geldboetes worden niet geconverteerd naar het toegelaten inkomen, ze zijn volledig ten laste van de DNB. Als onderdeel van de kapitaalkosten (van het eigen en vreemd vermogen) maakt ook een winstmarge (vergoeding) deel uit van het toegelaten inkomen. In het algemeen, en zonder al te veel in detail te treden, is deze winstmarge afhankelijk van het kapitaal geïnvesteerd in de gereguleerde activa (RAB of Regulated Asset Base) van de DNB, gebruikt ter uitvoering van de gereguleerde activiteiten en van een WACC (Weighted Average Cost of Capital), gewogen gemiddelde kapitaalkosten. De WACC houdt rekening met normatieve kosten voor het eigen vermogen, het vreemd vermogen en met een normatieve verhouding van het vreemd vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. De opname van een winstmarge in het toegelaten inkomen moet de DNB in staat stellen om onder meer dividenden uit te keren (vergoeding voor de aandeelhouder voor de inbreng van risicokapitaal), noodzakelijke investeringen te doen voor de uitoefening van zijn opdrachten en de toegang tot kapitaal mogelijk maken. Voor de reguleringsperiode 2021-2024 gaat de VREG uit van een WACC van 3,5 % (respectievelijk 5,0 %, 4,9 %, 4,9 % en 4,8 % in 2017, 2018, 2019 en 2020) met daarin een normatieve vergoeding voor het eigen vermogen van 5,4 %. Voor de bepaling van de normatieve vergoedingen van het eigen en vreemd vermogen wint de VREG onder meer het advies in van externe consultants. Uit een rapport van 19 januari 2023 van de Counsil of European Energy Regulators (CEER), blijkt dat de WACC-vergoeding, zoals bepaald door de VREG, als billijk kan beschouwd worden ten overstaan van andere Europese regulatoren. CWaPE hanteert een WACC van 4,053 % voor de reguleringsperiode 2019-2023, een percentage dat eveneens van toepassing was in 2017 en 2018. Brugel gaat voor de reguleringsperiode 2020-2024 uit van een minimale WACC van 2,2 % risicovrij (een percentage dat eveneens van toepassing was in 2017, 2018 en 2019). In 2020 hanteerde Brugel een vergoeding voor het eigen vermogen van 5,4 %. Een WACC-daling legt in theorie een zekere rem op de groei van de winstmarge. Ook andere financiële stimuli die efficiëntie en kwaliteit in de bedrijfsvoering stimuleren kunnen eventueel deel uit maken van het toegelaten inkomen.

Een hogere efficiëntie of een betere kwaliteit van dienstverlening resulteert in lagere werkelijke kosten voor de DNB waardoor het ondernemingsresultaat (winst) stijgt. Lagere kosten leiden in een volgende reguleringsperiode dan weer naar een lager toegelaten inkomen voor de DNB waardoor de distributienettarieven voor de eindgebruiker dalen.

De financiële resultaten van de distributienetbeheerders zijn moeilijk vergelijkbaar met deze van “klassieke” ondernemingen. Een belangrijk verschil is dat distributienetbeheerders opereren als natuurlijke lokale monopolisten in een streng gereguleerde markt. De bedrijfsopbrengsten en de kosten van DNB’s worden gestuurd door de regulatoren op basis van een tariefmethodologie. Deze tariefmethodologie heeft aldus een belangrijke impact op de financiële resultaten. DNB’s lijden in principe geen verliezen. Wanneer de werkelijke kosten van DNB’s echter groter zijn dan de bedrijfsopbrengsten (die tot stand komen door de conversie van historische of geschatte kosten naar een toegelaten inkomen), kunnen DNB’s wel degelijk verliezen leiden.

[8] **Endogene/beheersbare/controleerbare kosten** zijn kosten die de DNB’s (binnen bepaalde grenzen) zelf kunnen beheersen of controleren. Het betreft hoofdzakelijk de “echte” kosten van het distributienet: bijvoorbeeld investeringen in nieuwe kabels en leidingen, werkingskosten, …. Die kosten zijn ontstaan door beslissingen van de DNB’s zelf. Die kosten mogen niet zomaar volledig doorgerekend worden in de distributienettarieven. Door ze te plafonneren waakt de regulator erover dat de DNB’s er verstandig en efficiënt mee omspringen. **Exogene/**niet-controleerbare/niet-beheersbare_**kosten** zijn kosten die de DNB’s niet zelf kunnen beheersen of controleren. Het gaat bijvoorbeeld over het opkopen van certificaten voor groene stroom of warmtekracht, dotaties voor pensioenen, … Dergelijke kosten worden door de overheid opgelegd, de DNB’s moeten ze bijgevolg maken. Die kosten worden volledig doorgerekend in de distributienettarieven daar de DNB’s ze niet zelf kunnen beïnvloeden. Een aantal kosten worden in sommige gewesten beschouwd als exogeen/niet-beheersbaar/niet-controleerbaar (bijvoorbeeld openbare verlichting, plaatsing budgetmeters) terwijl ze in andere gewesten het predicaat endogeen/beheersbaar/controleerbaar krijgen.

2.3. Evolutie van de bedrijfskosten en vergelijking met het verloop van de bedrijfsopbrengsten

De bedrijfsopbrengsten van de DNB's zijn een weerspiegeling van het toegelaten inkomen, onder meer bekomen door de conversie (al dan niet volledig) van historische of geschatte endogene/beheersbare/controleerbare en exogene/niet-beheersbare/niet-controleerbare kosten op basis van een tariefmethodologie. Dit toegelaten inkomen dient als basis voor het bepalen van de nettarieven die finaal resulteren in bedrijfsopbrengsten. De bedrijfskosten van de DNB's zijn een weerspiegeling van de werkelijke bedrijfskosten in een boekjaar. In tegenstelling tot de bedrijfsopbrengsten lopen de bedrijfskosten dus altijd een beetje voorop (of lopen de bedrijfsopbrengsten altijd een beetje achterop de bedrijfskosten) wat bijvoorbeeld in 2021 in Vlaanderen duidelijk zichtbaar is (daling bedrijfsopbrengsten terwijl de werkelijke bedrijfskosten toenemen).

Na een periode van continue stijging (+34,9 % tussen 2014 en 2021 of een GJG van 4,4 %) daalden de bedrijfskosten in 2022 in Wallonië lichtjes (-1,0 % in vergelijking met 2021). Ook in Vlaanderen namen de bedrijfskosten in 2022 af (-11,7 % vergeleken met 2021) en dit na een erg volatiel verloop tussen 2014 en 2021. Na een toename in 2015 (+6,8 %) namen ze de drie volgende jaren af[9] om in 2019, 2020 en 2021 weer toe te nemen, onder meer door de uitrol (in 2019 en de volgende jaren) van de digitale meter die belangrijke kosten met zich mee bracht. In 2022 lagen de bedrijfskosten zelfs 3,1 % lager dan in 2014. In Brussel stegen de bedrijfskosten in 2022 dan weer verder door. Tussen 2014 en 2022 vertoonden de bedrijfskosten in Brussel over het algemeen een stijgende trend, met een piek in 2016[10] (+26,4 % in vergelijking met 2014), een evolutie die alleen onderbroken werd in 2017 met een daling van de bedrijfskosten. In 2022 lagen de bedrijfskosten 19,0 % boven het niveau van 2014. Door het grote gewicht van Vlaanderen in de cijfers voor België (57,2 % tegenover 35,0 % voor Wallonië en 7,9 % voor Brussel) volgen de bedrijfskosten op nationaal niveau voornamelijk deze van Vlaanderen, 2016 weliswaar uitgezonderd.

Als gevolg van de toepassing van de tariefmethodologieën volgt de evolutie van de bedrijfsopbrengsten tussen 2014 en 2022 in het algemeen vrij sterk deze van de bedrijfskosten niettegenstaande de time lag tussen beide rubrieken. Dit geldt voor België (nationaal niveau), Vlaanderen (2021 uitgezonderd), Wallonië en Brussel weliswaar met uitzondering van 2015, 2018 en 2020 toen de bedrijfskosten en de bedrijfsopbrengsten in Brussel een tegengestelde evolutie kenden. Door de time lag kunnen er echter geen uitspraken gedaan worden in de mate waarin een toename of afname van de bedrijfskosten in een bepaald jaar al dan niet volledig wordt verrekend naar de bedrijfsopbrengsten (oftewel naar het toegelaten inkomen of naar de nettarieven). De tariefmethodologie bepaalt op welke manier en in welke mate de bedrijfskosten worden vertaald naar een toegelaten inkomen (bedrijfsopbrengsten).

---

[9] Kostendaling voornamelijk te zoeken bij de exogene/niet-beheersbare/niet controleerbare kosten (onder meer afbouw van steuncertificaten en regulatoire saldi). Het regulatoir saldo is het verschil tussen een gebudgetteerde kost of opbrengst (geraamde bedragen) en een reële kost of opbrengst (werkelijke bedragen). Het saldo valt ten laste of ten gunste van alle netgebruikers en wordt doorgerekend in de tarieven van de DNB.

[10] Stijging van de bedrijfskosten in Brussel verbonden aan (éénmalige) niet-gekapitaliseerde pensioenlasten, bestaande uit de afschrijving en de financiering van de pensioenkapitalen en de jaarlijkse pensioenrenten (Brugel-Beslissing 20161110-punt 2.7).

Grafiek 1. Verloop van de bedrijfskosten en de bedrijfsopbrengsten

Index 2014 = 100.

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen.

2.4. Evolutie van de bedrijfsopbrengsten, het resultaat na belasting en de ondernemingsmarge

De bedrijfsopbrengsten staan voornamelijk voor het toegelaten inkomen dat jaarlijks voor iedere DNB wordt goedgekeurd (of aangepast) door de gewestelijke regulatoren en dat dient als basis voor het bepalen van de nettarieven. Voor België bewegen de gezamenlijke bedrijfsopbrengsten van de distributienetbeheerders zich in de periode 2014-2022 jaarlijks tussen 4,5 miljard euro (dal in 2014) en 5,3 miljard euro (piek in 2021). Elektriciteit staat in voor ongeveer 74 % van de bedrijfsopbrengsten tegenover 22 % voor gas en 4 % voor andere activiteiten[11]. Afgezien van de jaren 2017, 2018 en 2022 kennen de bedrijfsopbrengsten een eerder stijgend verloop (GJG van 0,9 % tussen 2014 en 2022). Na 2018 (periode 2019-2022: 5,1 miljard euro jaarlijks gemiddeld) lagen ze gevoelig hoger dan in de periode ervoor (2014-2018: 4,8 miljard euro gemiddeld). In Vlaanderen schommelen de bedrijfsopbrengsten tussen 2,7 miljard euro (dal in 2022) en 3,2 miljard euro (piek in 2015) waarbij de GJG tussen 2014 en 2022 negatief was (-0,7 %). Vóór en na 2018 bleven de bedrijfsopbrengsten quasi ongewijzigd (3,0 miljard euro gemiddeld). In Wallonië fluctueerden de bedrijfsopbrengsten tussen 1,3 miljard euro (dal in 2014) en 1,8 miljard euro (piek in 2021) met een continu stijgend verloop tot 2021. In 2022 daalden de bedrijfsopbrengsten waardoor de GJG terugviel van 5,4 % naar 3,6 % tussen 2014 en 2022. Na 2018 (1,7 miljard euro

[11] Cijfers met betrekking tot 2021 (laatst beschikbare detailinfo).

gemiddeld) lag het niveau duidelijk hoger dan ervoor (gemiddeld 1,5 miljard euro). In Brussel schommelden de bedrijfsopbrengsten tussen 305 miljoen euro (dal in 2015) en 391 miljoen euro (piek in 2022) zonder uitgesproken trend. Na 2018 (359 miljoen euro) lag het gemiddelde niveau van de bedrijfsopbrengsten iets hoger dan ervoor (335 miljoen euro).

Tussen 2014 en 2022 genereerden de distributienetbeheerders in België gezamenlijk een jaarlijks gemiddeld resultaat na belastingen[12] van 464 miljoen euro met een piek van 576 miljoen euro in 2020 en een dal van 358 miljoen euro in 2018. Alle distributienetbeheerders waren in elk jaar van de onderzochte periode winstgevend (met uitzondering van één DNB in 2022). Ongeveer 54,0 % van het resultaat na belasting kwam uit elektriciteit tegenover 36,5 % uit gas en 9,5 % uit andere activiteiten (niettegenstaande deze laatste tak maar 4 % van de bedrijfsopbrengsten vertegenwoordigt)[13]. De periode na 2018 (510 miljoen euro gemiddeld) was duidelijk winstgevender dan ervoor (428 miljoen euro gemiddeld) niettegenstaande de WACC daalde (Vlaanderen) of stabiel bleef (Brussel). In Vlaanderen, Wallonië en Brussel bedroeg het gemiddeld resultaat na belastingen respectievelijk 265 miljoen euro, 161 miljoen euro en 38 miljoen euro voor de periode 2014-2022 waarbij de periode na 2018 telkenmale winstgevender was dan de periode ervoor. In Vlaanderen zijn de financiële opbrengsten (en bijgevolg het resultaat na belastingen) van een groot aantal DNB's na 2018 toegenomen door inkomende dividendstromen uit participaties in Publi-T en Publigas (participaties genomen na de splitsing en de ontbinding van een aantal financieringsmaatschappijen), twee publieke holdingmaatschappijen met controlebelangen in respectievelijk Elia Transmission Belgium en Fluxys Belgium. In Wallonië kent het resultaat na belastingen tot 2021 een uitgesproken stijgende tendens (om in 2022 af te nemen)[14] terwijl de trend voor Brussel eerder stabiel en voor Vlaanderen fluctuerend is.

De distributienetbeheerders genereerden tussen 2014 en 2022 in België een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge van 9,4 % met een piek van 11,2 % (2020) en een dal van 7,4 % (2018). In 2022 lag de gemiddelde ondernemingsmarge op 8,5 %. De helft (van de 16 DNB's) realiseerde in dat jaar een marge tussen 6,2 % en 9,3 %, een kwart meer dan 9,3 % en een ander kwart minder dan 6,2 % terwijl de mediaanwaarde 8,6 % bedroeg. De verschillen tussen Brussel en Wallonië (respectievelijk 11,0 % en 10,2 % gemiddeld in 2014-2022) zijn eerder klein, het verschil met Vlaanderen (8,8 %) lijkt iets groter. Na 2018 lagen de ondernemingsmarges voor de drie gewesten hoger dan ervoor. Voor Vlaanderen kadert een deel van de verklaring in de daling van het exogeen (niet beheersbaar/niet-controleerbaar) toegelaten inkomen na 2018 (waarop geen winstmarge wordt genomen) waardoor het relatieve aandeel van het endogeen (controleerbaar/beheersbaar) toegelaten inkomen (waarop wel een marge genomen wordt) binnen het totaal toegelaten inkomen stijgt. Hierdoor neemt de rendabiliteit toe. Ook zijn de financiële opbrengsten (uit dividenden) van een groot aantal DNB's in Vlaanderen na 2018 toegenomen (zie hierboven). Alhoewel een vergelijking met andere gereguleerde sectoren moeilijk blijft omwille van verschillen in regelgeving en reguleringsmethodiek, lijkt de rendabiliteit van de distributienetbeheerders in 2019 (10,4 %) hoger te liggen dan deze van de sectoren "afvalwater- en afvalverzameling, straatreiniging" (2,9 % in 2019, laatst beschikbaar jaar binnen de sectorstatistieken van de NBB) en "winning, zuivering en distributie van water" (4,0 % in 2019, laatst beschikbaar jaar binnen de sectorstatistieken van de NBB)[15].

---

[12] Resultaat na belastingen = bedrijfsopbrengsten – bedrijfskosten + financiële opbrengsten – financiële kosten – belastingen op het resultaat.

[13] Cijfers met betrekking tot 2021 (laatst beschikbare detailinfo).

[14] Daling ten gevolge van de winstafname in 2022 bij een belangrijke DNB in Wallonië, onder meer kaderend in de afname van de bedrijfsopbrengsten (onder andere door de schrapping van de federale bijdrage) en de aanleg van een voorziening (voor verlieslatende contracten in het kader van energieaankopen voor openbare dienstverplichtingen).

[15] Bron: NBB, Online statistieken uit de jaarrekeningen, Groepering van sectoren.

Tabel 2. Evolutie van de bedrijfsopbrengsten, het resultaat na belasting en de ondernemingsmarge

In miljoen euro of in %.

		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Gem. 14-22	Gem. 14-18	Gem. 19-22
Bedrijfsopbrengsten (BO) (70/74)	**Bel**	4.465	4.959	5.000	4.939	4.810	5.042	5.130	5.252	4.789	4.932	4.834	5.053
	Vla	2.899	3.179	3.148	3.068	2.898	3.088	3.110	3.086	2.741	3.024	3.038	3.006
	Wal	1.250	1.475	1.473	1.529	1.579	1.610	1.679	1.805	1.657	1.562	1.461	1.688
	Bru	315	305	378	343	333	344	341	362	391	346	335	359
Resultaat na belasting (9904)	**Bel**	480	418	431	451	358	526	576	534	405	464	428	510
	Vla	340	251	264	255	158	298	320	261	240	265	253	280
	Wal	102	139	142	154	157	185	215	233	122	161	139	189
	Bru	37	28	25	42	43	43	40	39	42	38	35	41
Ondernemings-marge (9904/BO)	**Bel**	10,7	8,4	8,6	9,1	7,4	10,4	11,2	10,2	8,5	9,4	8,9	10,1
	Vla	11,7	7,9	8,4	8,3	5,4	9,7	10,3	8,5	8,8	8,8	8,3	9,3
	Wal	8,2	9,5	9,6	10,1	10,0	11,5	12,8	12,9	7,4	10,2	9,5	11,2
	Bru	11,9	9,1	6,6	12,4	12,8	12,4	11,7	10,9	10,8	11,0	10,6	11,5

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen.

Grafiek 2. Evolutie van de bedrijfsopbrengsten en de ondernemingsmarge

In duizend euro of in %.

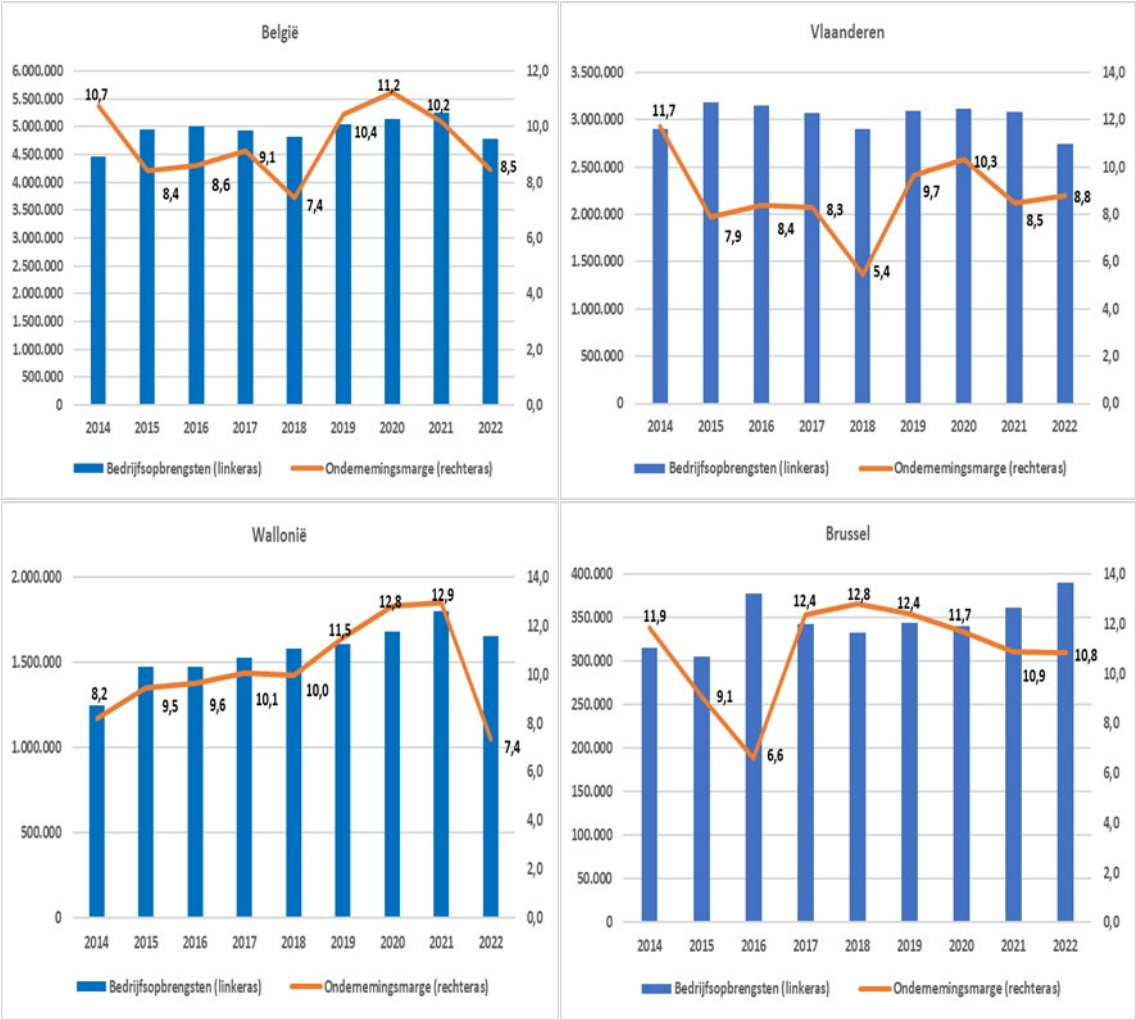

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen.

2.5. Verhouding van de dividenden ten opzichte van het resultaat na belasting (dividenduitkeringsgraad) en dividenden ten overstaan van de bedrijfsopbrengsten

Zoals hiervoor aangehaald genereerden de distributienetbeheerders in België, tussen 2014 en 2022, tezamen jaarlijks een winst na belastingen van gemiddeld 464 miljoen euro (265 miljoen euro in Vlaanderen, 161 miljoen euro in Wallonië en 38 miljoen euro in Brussel). Die winst kan theoretisch op diverse manieren verwerkt worden, waaronder toevoeging aan het eigen vermogen (via boeking onder inbreng of onder reserves), verrekening als overgedragen winst (verlies) of uitkering aan de aandeelhouders (dividenden). De distributienetbeheerders kozen voornamelijk voor de laatste vorm van resultaatverwerking.

Op nationaal niveau werd, tussen 2014 en 2022, jaarlijks gemiddeld 86,5 % (of 397 miljoen euro) van het resultaat na belastingen uitgekeerd aan de aandeelhouders in de vorm van dividenden,

met pieken van 105 % (504 miljoen euro)[16] in 2014 en 113,9 % (408 miljoen euro)[17] in 2018 en dalen van 72,7 % (418 miljoen euro) in 2020 en 79,2 % (321 miljoen euro) in 2022. Na 2018 (78,9 %) lag de jaarlijks gemiddelde uitkeringsgraad voor België beduidend lager dan ervoor (92,5 %), ook in Wallonië en Brussel terwijl in Vlaanderen de uitkeringsgraad quasi hetzelfde bleef. Over de gehele periode 2014-2022 lag de jaarlijks gemiddelde uitkeringsgraad het hoogst in Brussel (121,5 % of 46 miljoen euro) en Vlaanderen (96,3 % of 248 miljoen euro) en het laagst in Wallonië (68,4 % of 104 miljoen euro). Vooral na 2018 (52,2 % gemiddeld) is de uitkeringsgraad in Wallonië afgenomen in vergelijking met de periode ervoor (81,4 % gemiddeld).

De helft van de distributienetbeheerders op nationaal niveau keerde in 2022 tussen 76,3 % en 92,9 % van het resultaat na belastingen uit, een kwart meer dan 92,9 % en een ander kwart minder dan 76,3 %. De uitkeringsgraad van de "middelste" DNB bedroeg 84,6 % (mediaanwaarde). Alhoewel de vergelijking met een aantal andere gereguleerde sectoren niet voor de hand ligt (zie voorheen), ligt de dividenduitkeringsgraad van de distributienetbeheerders ver boven deze van "afval- en straatreiniging" (48,6 % in 2019) en van "winning, zuivering en distributie van water" (3,7 % in 2019)[18]. De gemiddelde resultaten voor Vlaanderen en Brussel werden beïnvloed door een aantal boven gemiddelde dividenduitkeringen: in 2018 bedroeg de uitkeringsgraad in Vlaanderen 163,5 %, terwijl de dividenduitkering in 2014 in Brussel op 293,3 % lag. Deze jaren buiten beschouwing latend (periode van acht jaar in plaats van negen jaar), zou de gemiddelde uitkeringsgraad tussen 2014 en 2022 in Vlaanderen 87,8 % hebben bedragen, tegenover 100 % in Brussel.

Tussen 2014 en 2022 vertegenwoordigden deze dividenduitkeringen gemiddeld 8,1 % van de bedrijfsopbrengsten, met andere woorden, van iedere 100 euro aan bedrijfsopbrengsten in België werd jaarlijks gemiddeld 8,1 euro uitbetaald aan de aandeelhouders in de vorm van dividenden. De helft van de distributienetbeheerders keerde tussen 4,1 % en 7,8 % van de bedrijfsopbrengsten uit in 2022, een kwart keerde meer dan 7,8 % uit en een ander kwart minder dan 4,1 % (mediaanwaarde: 6,3 %). In Brussel betaalden de distributienetbeheerders tussen 2014 en 2022 jaarlijks gemiddeld 13,5 % van de bedrijfsopbrengsten uit als dividend, in Vlaanderen en Wallonië respectievelijk 8,2 % en 6,7 %.

---

[16] In 2014 keerde Sibelga in Brussel een dividend uit van 109,6 miljoen euro terwijl het resultaat na belastingen 37,4 miljoen euro bedroeg (uitkeringsgraad van 293,3 %). Dit dividend bestond uit een gewoon dividend van 42,8 miljoen euro en een uitzonderlijk dividend van 66,8 miljoen euro. Het uitzonderlijk dividend kaderde in de herstructurering van het eigen vermogen waarbij de reserves werden verlaagd (en uitgekeerd aan de aandeelhouders) om het kapitaal te verhogen tot 580 miljoen euro in 2014 (516 miljoen euro in 2013). Hierdoor kwam het dividenduitkeringspercentage voor België in 2014 op 105,0 % te liggen.

[17] In 2018 keerden de DNB's in Vlaanderen voor 258,0 miljoen euro aan dividenden uit op een totaal resultaat na belastingen van 157,8 miljoen euro (uitkeringsgraad van 163,5 %). 8 DNB's betaalden een dividend dat hoger lag dan hun resultaat na belastingen. Hierdoor kwam het dividenduitkeringspercentage voor België in 2018 te liggen op 113,9 %.

[18] Bron: NBB, Online statistieken uit de jaarrekeningen, Groepering van sectoren. Dividenduitkeringen in deze sectoren zijn onderhevig aan regelgeving.

Tabel 3. Verhouding van de dividenden ten opzichte van het resultaat na belasting (dividenduitkeringsgraad) en dividenden ten overstaan van de bedrijfsopbrengsten

In miljoen euro of in %.

		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Gem. 14-22	Gem. 14-18	Gem. 19-22
Dividend (694)	**Bel**	504	332	343	383	408	437	418	431	321	397	394	402
	Vla	310	183	204	201	258	303	286	299	185	247	231	268
	Wal	84	121	114	139	107	92	92	93	93	104	113	93
	Bru	110	28	25	42	43	43	40	39	42	46	49	41
Div/resul-taat na belasting	**Bel**	105,0	79,4	79,6	84,8	113,9	83,1	72,7	80,8	79,2	86,5	92,5	78,9
	Vla	91,3	72,8	77,4	79,1	163,5	101,4	89,3	114,5	77,0	96,3	96,8	95,5
	Wal	81,7	87,0	80,1	90,1	67,9	49,5	42,9	39,9	76,3	68,4	81,4	52,2
	Bru	293,3	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	121,5	138,7	100,0
Dividend / BO	**Bel**	11,3	6,7	6,9	7,7	8,5	8,7	8,2	8,2	6,7	8,1	8,2	7,9
	Vla	10,7	5,7	6,5	6,6	8,9	9,8	9,2	9,7	6,8	8,2	7,7	8,9
	Wal	6,7	8,2	7,7	9,1	6,8	5,7	5,5	5,2	5,6	6,7	7,7	5,5
	Bru	34,8	9,1	6,6	12,4	12,8	12,4	11,7	10,9	10,8	13,5	15,1	11,5

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen.

Grafiek 3. Dividenden ten overstaan van het resultaat na belastingen (dividenduitkeringsgraad)

In duizend euro of in %.

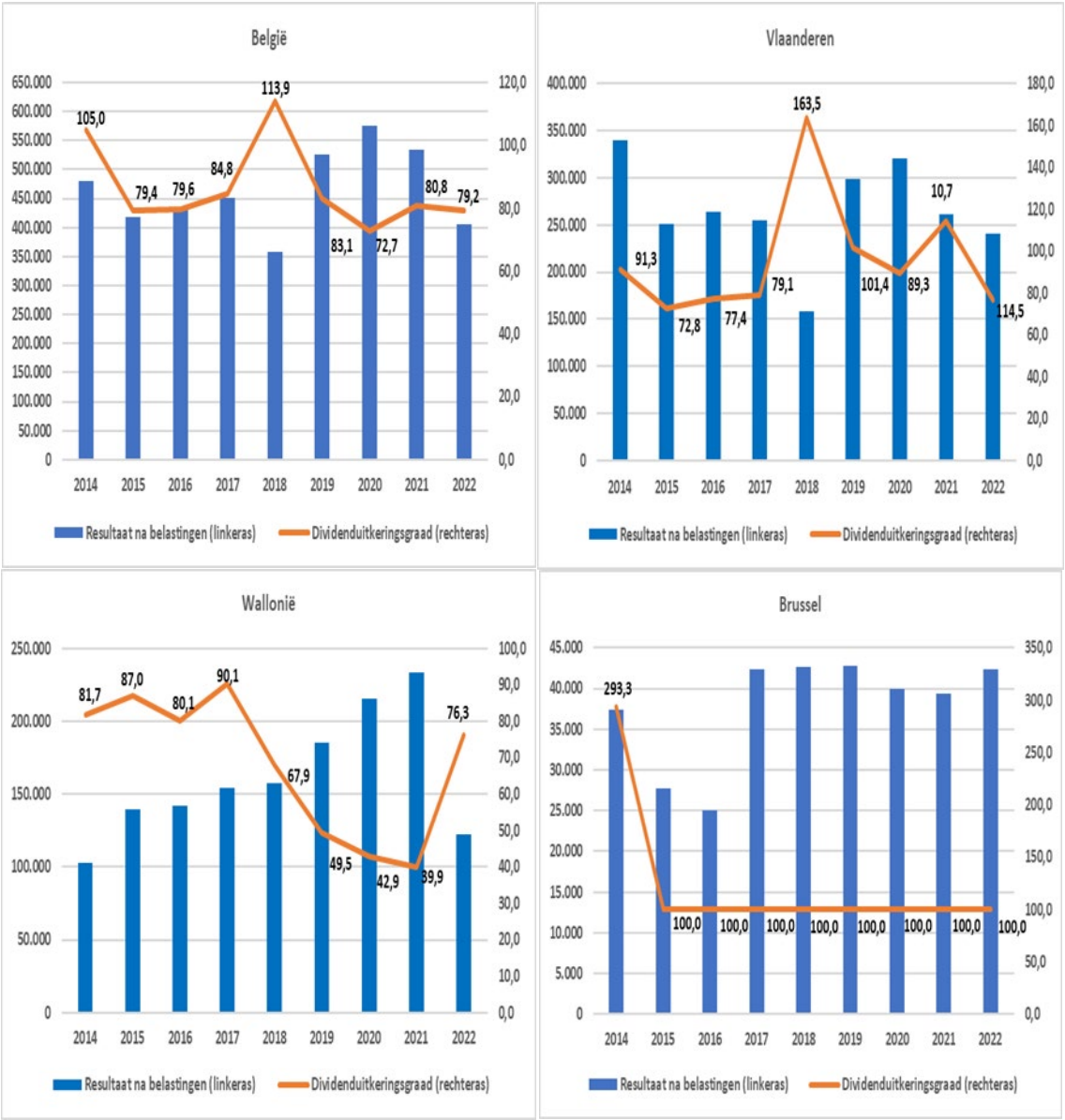

Bron: Bureau van Dijk (Bel first), NBB, eigen berekeningen.

Conclusie

Distributienetbeheerders zijn intergemeentelijk samenwerkingsverbanden die onder meer instaan voor de lokale distributie van elektriciteit en aardgas naar de eindgebruiker. Zij opereren als lokale natuurlijke monopolisten in een sterk gereguleerde markt die zeer kapitaalintensief is en die onder sturing en toezicht staat van gewestelijke toezichthouders. De nettarieven die de distributienetbeheerders in rekening brengen zijn een weerspiegeling van een toegelaten inkomen dat bepaald wordt op basis van een tariefmethodologie. Die tariefmethodologie converteert beheersbare/controleerbare kosten en niet-beheersbare/niet-controleerbare kosten (al dan niet volledig) naar een toegelaten inkomen (bedrijfsopbrengsten). Ook een winstmarge (vergoeding), berekend op basis van het kapitaal geïnvesteerd in gereguleerde activa en een WACC, alsook eventuele stimuli voor een kwalitatieve of efficiënte bedrijfsvoering maken deel uit van het toegelaten inkomen. Een hogere efficiëntie of een betere kwaliteit van dienstverlening resulteert in lagere kosten voor de DNB waardoor het ondernemingsresultaat stijgt. Lagere kosten leiden in

een volgende reguleringsperiode dan weer tot een lager toegelaten inkomen waardoor de distributienettarieven voor de eindgebruiker dalen.

Uit de financiële analyse van de jaarrekeningen blijkt dat, na verrekening van alle operationele en financiële kosten en opbrengsten en na belastingen, de distributienetbeheerders in België belangrijke financiële overschotten (winsten) realiseren (gezamenlijk jaarlijks 464 miljoen euro gemiddeld tussen 2014 en 2022). Ongeveer 54,0 % van die winst kwam uit elektriciteit tegenover 36,5 % uit gas en 9,5 % uit andere activiteiten (niettegenstaande deze laatste tak maar 4 % van de bedrijfsopbrengsten vertegenwoordigt). Die winsten zijn na 2018 (510 miljoen euro gemiddeld) meer toegenomen dan ervoor (428 miljoen euro gemiddeld) niettegenstaande de WACC-vergoeding daalde (Vlaanderen) of stabiel bleef (Brussel). In Vlaanderen valt de winsttoename onder meer te verklaren door dividendontvangsten naar aanleiding van genomen participaties/deelnemingen (door een groot aantal DNB's) in Publi-T en Publigas. In verhouding tot de bedrijfsopbrengsten genereerden de distributienetbeheerders in België, tussen 2014 en 2022, een jaarlijks gemiddelde ondernemingsmarge van 9,4 %, beduidend hoger dan een aantal benchmarksectoren. Ook hier liggen de ondernemingsmarges na 2018 (10,1 % gemiddeld) duidelijk hoger dan ervoor (8,9 % gemiddeld). De verschillen tussen Brussel en Wallonië (respectievelijk 11,0 % en 10,2 % gemiddeld in 2014-2022) zijn eerder klein, het verschil met Vlaanderen (8,8 %) lijkt iets groter. Van het resultaat na belasting werd, tussen 2014 en 2022, gemiddeld 86,5 % (ofwel 397 miljoen euro) uitgekeerd aan de aandeelhouders in de vorm van dividenden. Na 2018 (78,9 %) lag de dividenduitkeringsgraad voor België lager dan ervoor (92,5 %). Vooral in Wallonië is de uitkeringsgraad afgenomen (gemiddeld 52,2 % na 2018 tegenover 81,4 % ervoor). In Brussel bleef ze na 2018 constant op 100 % (tegenover 138,7 % ervoor) terwijl in Vlaanderen de dividenduitkeringsgraad nagenoeg constant bleef (95,5 % na 2018 tegenover 96,8 % ervoor). Die dividenduitkeringen vertegenwoordigden op Belgisch niveau gemiddeld 8,1 % van de bedrijfsopbrengsten tussen 2014 en 2022.

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnummer: 0314.595.348
economie.fgov.be